

УДК 929.731Данило Романович:327(091)(477:438)''1245/1264''

DOI: 10.26565/2220-7929-2020-58-06

Чугуй Тарас Олексійович

кандидат історичних наук, доцент

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Майдан Свободи, 6, 61022, Харків, Україна

Email: chuguj-taras@ukr.net

ORCID: 0000-0002-4679-8543

КОРОЛЬ ДАНИЛО РОМАНОВИЧ У ВІДНОСИНАХ РУСІ І ПОЛЬЩІ В 1245–1264 РР.

У статті автор аналізує актуальні питання взаємовідносин Русі й Польщі після завершення боротьби Романовичів за батьківську спадщину 1245 р. Розглянуто дискусійні аспекти зовнішньої політики Данила Романовича. Розкрито специфіку міждержавних відносин Русі, Польщі, Литви й Золотої Орди. Зроблено висновки про те, що русько-польські відносини після завершення боротьби Романовичів за батьківську спадщину мали регулярний характер. Впевнена перемога Романовичів у Ярославській битві 1245 р. мала своїм наслідком визнання ханом Батисем князя Данила своїм «мирником». Це призвело до укладення союзних відносин Данила Романовича з угорським королем Белою IV. Після цього були налагоджені взаємини із Болеславом V Сором'язливим. Як результат, Болеслав V, Владислав Опольський і Лешко Чорний взяли участь у чеському поході Данила і Василька Романовичів, Льва Даниловича в червні – липні 1253 р. Необхідно відзначити, що польський чинник відіграв важливу роль у коронації Данила Романовича, оскільки її підтримали Болеслав V і Земовит I. При цьому легенда про «подвійну коронацію», яка виникла під впливом неправильного розуміння М. Меховським інформації з рукопису Я. Длугоша, де початкова дата 1253 р. була виправлена на 1246 р., є недостовірною. На нашу думку, вірогідною датою коронації є друга половина 1253 р. Русько-польське зближення мало своїм наслідком встановлення протекції Данила Романовича над мазовецьким князем Земовитом I, який одружився з Переяславою Данилівною. Після цього Романовичі разом із Земовитом I провели успішні військові походи на ятвягів взимку 1248–1249 рр., 1253–1254 рр. і 1254–1255 рр. За угодою Данила Романовича, Земовита I Конрадовича і Бургарда фон Горнхауза кінця 1254 р., Тевтонський орден

офіційно визнав перехід третини земель ятвягів у володіння короля Русі й мазовецького князя. Важливим чинником русько-польських відносин став монгольський. Хан Берке спрямував досвідченого полководця Бурундая спочатку проти Литви, а наприкінці 1259 р. – проти Польщі. За умов вимушеної еміграції короля Данила, військову підтримку монголам змушені були надати Василько Романович і Лев Данилович. Утакий спосіб монголи змогли зруйнувати формування антимонгольської коаліції, відновити контроль над володіннями самих Романовичів. Після повернення короля Данила з еміграції, восени 1262 р. відбувся з'їзд у Тернаві, який засвідчив не тільки вирішення русько-польських протиріч, а й об'єднав руських і польських правителів у протистоянні Міндовгу Литовському і ятвягам.

Ключові слова: Русь, Польща, міждержавні відносини, Данило Романович, Василько Романович, Болеслав V, Земовит I.

Актуальність теми зумовлена тим, що незважаючи на певну кількість праць науковців, зокрема М. Грушевського (Hrushevs'kyi 1901; 1993), С. Білецького (Bilets'kyi 2008), І. Левковича (Levkovich 1953), П. Грицака (Hrytsak 1958), Б. Влодарського (Włodarski 1966), І. Крип'якевича (Kryp'iakevych 1999), М. Котляра (Kotliar 2002; 2003), М. Бартницького (Bartnicki 2005), О. Головка (Holovko 2006), Л. Войтовича (Voitovich 2011; 2015), В. Нагірного (Nagirnyj 2011), Д. Домбровського (Dąbrowski 2012), І. Паршина (Parshyn 2014), питання розвитку русько-польських відносин часів Данила Романовича повністю дослідженим вважати не можна. Метою автора статті є об'єктивний розгляд ролі короля Данила в міжнародних відносинах Русі й Польщі після завершення боротьби Романовичів за батьківську спадщину.

Знакові події русько-польських відносин розгорнулися улітку 1245 р., коли князь Ростислав Михайлович черговий раз вирушив здобувати Галицьке князівство. Завдяки військовій підтримці угорського короля Бели IV, малопольського князя Болеслава V Сором'язливого та опозиційних бояр, Ростислав спочатку захопив Перемишль. Необхідно зазначити, що у середовищі польської знаті далеко не всі позитивно сприйняли необхідність втручання у галицькі справи. Так, сандомирський воевода Флоріан Войцехович Авданц спочатку виступав проти участі у спільному поході.

Романовичі зуміли знайти підтримку в князів Конрада I Мазовецького і Міндовга Литовського. В Ярославській битві 17 серпня 1245 р.

(Litopys rus'kyi 1989, 403–404) найактивніше проявили себе, з одного боку, угорський полководець, бан Фільній, князь Ростислав Михайлович і польський воєвода Флоріан; з іншого – Данило і Василько Романовичі, Лев Данилович, двірський Андрій. Князю Данилові також допомагали половці й Всеволод Олександрович Белзький (Litopys rus'kyi 1989, 403). Битва закінчилася впевненою перемогою Романовичів. Бан Фільній потрапив у полон і був страчений. Л. Войтович правильно зазначає, що участь Болеслава V Сором'язливого в Ярославській битві – це останнє польсько-руське протистояння часів Данила Романовича (Voitovych 2015, 309). На думку С. Білецького, Ярославська битва завдала остаточний удар коромольним галицьким боярам, а нововиховане молоде покоління боярства підтримало Данила (Bilets'kyi 2008, 258).

Визнання 1246 р. ханом Багієм князя Данила своїм «мирником» спонукало угорського короля Белу IV запропонувати Романовичам укласти мир. На цьому фоні закономірним є те, що у Данила зникають протиріччя з краківським правителем Болеславом V. Колишні політичні опоненти стають союзниками у боротьбі за австрійську спадщину. Після загибелі герцога Фрідріха II Бабенберга у битві на р. Лейті 15 червня 1246 р. за його трон боролися дві жінки – племінниця Гертруда і старша сестра Фрідріха II Войовничого – Маргарита Бабенберг. Остання 12 лютого 1252 р. (Tereshchenko 1996, 182; Voitovych 2015, 208) вдруге вийшла заміж за чеського королевича, моравського маркграфа Пржемисла-Отакара II, який претендував на австрійські землі. Тим часом, Гертруда звернулася за допомогою до угорського короля. За ініціативою Бели IV навесні 1252 р. в Пресбурзі (Пожоні, Братиславі) було підписано новий русько-угорський договір, після якого син Данила – Роман став чоловіком Гертруди 12 липня того ж року (Litopys rus'kyi 1989, 411).

На нашу думку, правильною є позиція М. Бартницького, який пов'язує участь Данила у війні за австрійську спадщину з поворотом зовнішньої політики Романовичів у бік Заходу, спричиненим монгольським завоюванням (Bartnicki 2005, 188–189). Сама боротьба за австрійську спадщину була складною. Оборона Романом Даниловичем замку Гімберг (Гаймбург) поблизу Відня тривала від першої половини 1252 р. до кінця 1253 р. За таких обставин на боці угорського короля діяла військова коаліція. Белу IV підтримали баварський герцог Оттон II, васальнозалежні сербські та болгарські князі, половці й Данило Романович. Він разом із братом Васильком, сином Левом, польськими князями Болеславом V Сором'язливим, Владиславом Опольським і Лешком Чорним та литовськими військами Товтивила і Едивида у червні – липні 1253 р. рушив військовим походом до Сілезії, узявши штурмом декілька тамтешніх міст і фортець,

зокрема Опаву, Глубичич, Насидель, Фульштейн (Litopys rus'kyi 1989, 411–412; Velikaia khronika 1987, 171). 25 червня 1253 р. чеське військо зазнало поразки біля Оломоуца. Проте головна мета походу – зняття чеської облоги з Гімберга, де оборонявся Роман Данилович, не була досягнута. Л. Войтович справедливо вважає, що причиною цього була смерть чеського короля Вацлава I Пржемысловича 23 вересня 1253 р., коронація Отакара II в жовтні того ж року і втручання папи Римського Інокентія IV у справи боротьби за австрійську спадщину (Voitovych 2015, 309).

Наприкінці 1253 р. Роман Данилович покинув Австрію. Гертруда заради того, щоб врятувати свого чоловіка від полону, погодилася розірвати з ним шлюб. Після завершення військових дій, за посередництвом Інокентія IV, 3 квітня 1254 р. в Буді та Пресбурзі було підписано мир. Австрійську спадщину розділили Отакар II, залишивши за собою Австрію, і Бела IV, який приєднав до своїх володінь Штірію.

Необхідно відзначити, що польський чинник відіграв важливу роль у коронації Данила Романовича. У «Галицько-Волинському літописі» (Litopys rus'kyi 1989, 412–413) є два повідомлення щодо пропозицій князю Данилу прийняти корону. Одна відбулася під час перебування Данила Романовича у Кракові після походу до Чехії, інша пропозиція була озвучена єпископом Веронським і Кремонським Яковом Браганцом. Однак руський князь спочатку відмовився від коронації, оскільки враховував монгольський чинник і відсутність реальної допомоги в боротьбі з загарбниками.

Головні дискусійні питання коронації Данила Романовича в історіографії проаналізовані в одній з наших публікацій (Chuguj 2017, 6–17). Наголосимо на тому, що легенда про «подвійну коронацію» Данила, яка виникла під впливом неправильного розуміння М. Меховським інформації з рукопису Я. Длугоша, де початкова дата 1253 р. була виправлена на 1246 р. (Dlugosz 1974, 70–71), є недостовірною. Сам М. Меховський датував першу коронацію 1246 р., написавши про відновлення попередньої коронації під 1253 р. (Voitovych 2015, 316–317). Інший автор – М. Стрийковський, говорить про коронацію 1246 р. у Києві, а 1253 р. – у Дорогичині, називаючи Данила Романовича «королем Київським» (Striykovskiy 2011, 362, 368).

Стосовно плутанини Я. Длугоша, варто нагадати слушне зауваження Л. Войтовича: «Ян Длугош першим, маючи повну і правдиву інформацію про ці події, відмовився від неї на користь свідомо сфальшованої реляції, яка принижувала короля Данила. Ця реляція виникла під впливом сучасного хроністу міжконфесійного протистояння, породженого

намаганням замінити православну ієрархію католицькою на анексованих Польщею землях королівства Русі» (Voitovych 2015, 320).

Отже, Я. Длугош не тільки сформував схему про відступництво Данила Романовича і його батька Романа Мстиславовича, а й став причиною вироблення польськими істориками легенди про «повдйну коронацію». На нашу думку, вірогідною датою коронації є друга половина 1253 р. Цікаво, що в польських «Анналах Красінських» коронація датована саме 1253 р. (Rocznik Krasieńskich 1878, 132). У коронації, окрім легата Опізо, взяли участь краківський єпископ Ян Прандота, руські єпископи, княгиня Романова (так літопис називає Єфросинію-Анну, матір Данила Романовича), князі Василько Романович, Лев Данилович, малопольський князь Болеслав V Сором'язливий, мазовецький князь Земовит I Конрадович і бояри.

Про активний розвиток русько-мазовецьких відносин свідчить те, що ще 1248 р. Болеслав Конрадович запросив до себе Данила Романовича. Дослухавшись до поради останнього, Болеслав, будучи тяжко хворим, передав Мазовію брату Земовиту I, якого віддав під опіку Данилові. При цьому Переяслава Данилівна стала дружиною Земовита I Конрадовича. П. Грицак справедливо вважає Данила формальним протектором мазовецьких князів (Hrytsak 1958, 91).

Русько-польському зближенню сприяли також спільні дії щодо войовничих ятвягів. Так, взимку 1248–1249 рр. Земовит I і Болеслав V підтримали Романовичів у поході проти ятвягів (Litopys rus'kyi 1989, 406). Польські князі були зацікавлені у відверненні нападів ятвягів на свої землі. Взимку 1253–1254 рр. (Nagirnij 2011, 279; Dąbrowski 2012, 473) Данило вже з сином Левом, Васильком Романовичем, Земовитом I і литовцями здійснив великий похід проти ятвязького князя Стекинта. Як наслідок, ятвяги змушені були визнати васальну залежність і платити данину.

У травні 1254 р. Тевтонський орден отримав від папи Римського Інокентія IV виключне право на землі ятвягів (Matuzova 1999, 150). Переможний похід короля Русі разом із синами, братом Васильком і польськими князями Болеславом V і Земовитом I відбувся взимку 1254–1255 рр. (Hrushevs'kyi 1901, 38, 68; Nagirnij 2011, 280). У результаті, ятвяги знову зобов'язалися платити данину.

Згідно з угодою в Рачонжі-Мазовецькому кінця 1254 р., організовувався новий похід на ятвягів (Matuzova 1999, 149; Matuzova, Nazarova 2002, 366–367). Договір підписали Данило Романович, Земовит I Конрадович і віце-магістр Тевтонського ордену Бургард фон Горнхаузен (в майбутньому комтур Кенігсберга і ландмагістр Лівонії).

За цією угодою третину ятвязьких земель мали розділити між собою король Русі й мазовецький князь (Matuzova, Nazarova 2002, 364–368). На думку В. Магузової, договір у Рачонжі був спрямований проти Казимира I Куявського-Ленчицького і Болеслава V Сором'язливого (Matuzova 1999, 150). Тому недивним є той факт, що Казимир I, дізнавшись про укладення такої угоди, спочатку взяв під арешт Земовита I. Але згодом куявський князь відмовився від своїх претензій. Після найбільшого походу взимку 1254–1255 рр. частину данини з ятвягів король Данило віддав мазовецьким князям, щоб забезпечити їхню підтримку (Кгур'іакевуцх 1999, 130). Ятвяги визнали верхність Болеслава V і Земовита I.

Варто підкреслити, що русько-польські відносини продовжували розвиватись. Так, 1259 р. син короля Данила, князь Роман, надав військовою допомогою Земовитові I та іншим польським правителям у боротьбі проти брата Казимира I Куявського. Як наслідок, була спустошена Ленчицька земля (Velikaia khronika 1987, 184).

Важливим чинником русько-польських відносин став монгольський, оскільки монголи не змирилися з поразкою племінника хана Батія – Куремси. Взимку 1258–1259 рр. новий правитель Золотої Орди, Берке, спрямував проти Литви досвідченого полководця Бурундая з великим військом. Бурундай спонукав Василька Романовича допомагати у військовій кампанії проти литовців. Після цього, загарбники змусили розібрати фортечні укріплення в містах Володимир, Луцьк, Крем'янець, Львів і Данилів. Складне політичне становище спонукало Данила Романовича звернутися до угорців і поляків з метою створення антимонгольської коаліції. Від кінця 1259 р. до осені 1262 р. (Voitovych 2011, 275) тривала остання еміграція короля Данила до Польщі та Угорщини.

Наприкінці 1259 р. монголи дипломатичними методами нейтралізували тевтонців і угорців. Після цього змусили Василька Романовича і Лева Даниловича підкоритися своїй владі. Князі отримали ярлики на Волинь і Галичину. Далі монголи вирушили на Холм, Люблін, Завихост і Сандомир. У військовому поході вимушено взяли участь Василько і Лев. На думку Н. Щавелевої, до цих князів приєднався і Роман Данилович. Дослідниця вважає, що похід на Польщу був одним із цілої низки заходів, здійснених в Орді з метою безперешкодного оволодіння Південною Руссю (Shchaveleva 1978, 307–314). М. Котляр (Halys'ko-Volyns'kyi litopys 2002, 306) і О. Головка (Holovko 2004, 13) відмічають, що інформація «Великопольської хроніки» (Velikaia khronika 1987, 184–185) про підступні дії Василька Романовича, Льва і Романа Даниловичів щодо мешканців Сандомира не відповідає дійсності, оскільки не підтверджується іншими джерелами.

Польські князі Болеслав V і Земовит I були налякані монгольською загрозою. За спостереженням Л. Войтовича, хан Берке відправив посольство до французького короля Людовіка IX з вимогою негайного підданства з метою виключення підтримки польських князів і короля Русі (Voitovych 2015, 335–336). Після кривавого штурму Сандомира, загарбники рушили на Краків. Але по дорозі несподівано повернули назад до Волги. Хан Берке почав готуватися до вторгнення в Азербайджан, що належав монгольському ільхану Хулагу. С. Білецький (Bilets'kyi 2008, 259), І. Левкович (Levkovych 1953, 46), Б. Влодарський (Włodarski 1966, 145) і О. Головко (Holovko 2006, 352) справедливо зазначають, що участь руських князів у поході не завадила добрим відносинам між Романовичами і Польщею. На думку І. Паршина, основне завдання ординців – зруйнування ймовірної антимонгольської коаліції – було виконане (Parshyn 2014, 109).

Під 1262 р. у «Великій хроніці» (Velikaia khronika 1987, 188) знаходимо повідомлення про участь русинів під керівництвом сестринка Данила – Шварна у вбивстві князя Земовита I. На думку С. Білецького (Bilets'kyi 2008, 253) й І. Паршина (Parshyn 2014, 111), йдеться насправді про сина Данила. Однак, дослідники справедливо заперечують можливість участі Шварна Даниловича у цій події, пишучи про напад литовців на Мазовію за наказом короля Міндовга. Відзначимо, що в «Галицько-Волинському літописі» згадується участь у нападі князя Остафія Костянтиновича «окаянного і беззаконного» з Рязані, супротивника Данила (Litovys rus'kyi 1989, 423).

Восени 1262 р. (Włodarski 1966, 148; Holovko 2006, 354; Nagirnyj 2011, 289) відбувся з'їзд у Тернаві. Це сталося на фоні боротьби хана Берке і правителя Ірану Хулагу-хана за Азербайджан. У з'їзді взяли участь король Данило з синами Левом і Шварном, князь Василько з сином Володимиром та Болеслав V Сором'язливий. Причин для проведення з'їзду було декілька, серед них конфронтація між Данилом, Шварном і Мстиславом з одного боку та Васильком і Левом – з іншого, через позицію щодо монголів. На думку Л. Войтовича, з'їзд означав повернення Данила до влади, що визнали всі родичі-васали (Voitovych 2015, 336). Б. Влодарський (Włodarski 1966, 143–144), І. Левкович (Levkovych 1953, 46) і М. Котляр (Kotliar 2003, 142) не без підстав вважають, що з'їзд мав на меті об'єднати сили двох держав проти литовського правителя Міндовга і ятвягів. Крім того, були залагоджені русько-польські протиріччя.

Отже, русько-польські відносини після завершення боротьби Романовичів за батьківську спадщину мали регулярний характер.

Впевнена перемога Романовичів у Ярославській битві 1245 р. мала своїм наслідком визнання ханом Батием князя Данила своїм «мирником». Це призвело до укладення союзних відносин Данила Романовича з угорським королем Белою IV. Після цього були налагоджені взаємини із Болеславом V Сором'язливим. Як результат, Болеслав V, Владислав Опольський і Лешко Чорний взяли участь у чеському поході Данила і Василька Романовичів, Льва Даниловича в червні – липні 1253 р.

Необхідно відзначити, що польський чинник відіграв важливу роль у коронації Данила Романовича, оскільки її підтримали Болеслав V і Земовит I. При цьому легенда про «подвійну коронацію», яка виникла під впливом неправильного розуміння М. Меховським інформації з рукопису Я. Длугоша, де початкова дата 1253 р. була виправлена на 1246 р., є недостовірною. На нашу думку, вірогідною датою коронації є друга половина 1253 р.

Русько-польське зближення призвело до встановлення протекції Данила Романовича над мазовецьким князем Земовитом I, який одружився з Переяславою Данилівною. Після цього Романовичі разом із Земовитом I провели успішні військові походи на ятвягів взимку 1248–1249 рр., 1253–1254 рр. і 1254–1255 рр. За угодою Данила Романовича, Земовита I Конрадовича і Бургарда фон Горнхауза кінця 1254 р., Тевтонський орден офіційно визнав перехід третини земель ятвягів у володіння короля Русі й мазовецького князя.

Важливим чинником русько-польських відносин став монгольський. Хан Берке спрямував досвідченого полководця Бурундая спочатку проти Литви, а наприкінці 1259 р. – проти Польщі. За умов вимушеної еміграції короля Данила, військову підтримку монголам змушені були надати Василько Романович і Лев Данилович. У такий спосіб монголи змогли зруйнувати формування антимонгольської коаліції, відновити контроль над володіннями самих Романовичів.

Після повернення короля Данила з еміграції, восени 1262 р. відбувся з'їзд у Тернаві, який засвідчив не тільки вирішення русько-польських протиріч, а й об'єднав руських і польських правителів у протистоянні Міндовгу Литовському і ятвягам.

References / Бібліографія

Bartnicki, M. *Polityka zagraniczna księcia Daniela Halickiego w latach 1217–1264*. Lublin, 2005.

Bilets'kyi, S. Polityka Danyla suproty Polshchi 1205–1264 rr. U zb.: *Kniazha doba: istoriia i kul'tura*, вур. 2. L'viv, 2008, s. 246–260. (In Ukrainian)

Білецький, С. Політика Данила супроти Польщі 1205–1264 рр. У зб.: *Княжа доба: історія і культура*, вип. 2. Львів, 2008, с. 246–260.

Chuguj, T. O. Koronatsiia Danyla Romanovycha: dyskusiiini pytannia istoriohrafii. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriia "Istoriia Ukrainy. Ukrainoznavstvo: istorychni ta filososfs'ki nauky"* [V. N. Karazin Kharkiv National University Bulletin. Series History of Ukraine. Ukrainian Studies: Historical and Philosophical Sciences], вур. 25, 2017, s. 6–17. (In Ukrainian)

Чугуй, Т. О. Коронація Данила Романовича: дискусійні питання історіографії. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки»*, вип. 25, 2017, с. 6–17.

Dąbrowski, D. *Daniel Romanowicz. Król Rusi (ok. 1201–1264). Biografia Polityczna*. Kraków, 2012.

Długosz, J. *Jana Długosza Roczniki, czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, vol. 7–8. Warszawa, 1974.

Halyts'ko-Volyns'kyi litopys. Doslidzhennia. Tekst. Komentar. M. F. Kotliar (red.). Kyiv, 2002. (In Ukrainian)

Галицько-Волинський літопис. Дослідження. Текст. Коментар. М. Ф. Котляр (ред.). Київ, 2002.

Holovko, O. B. Derzhava Romanovychiv ta Zolota Orda. *Ukrains'kyi istorychnyi zhurnal*, no. 6, 2004, s. 3–16. (In Ukrainian)

Головко, О. Б. Держава Романовичів та Золота Орда. *Український історичний журнал*, № 6, 2004, с. 3–16.

Holovko, O. B. *Korona Danyla Galyts'koho: Volyn' i Galychyna v derzhavno-politychnomu rozvytku Tsentral'no-Skhidnoi Ievropy rann'oho ta klasychnoho seredn'ovichchia*. Kyiv, 2006. (In Ukrainian)

Головко, О. Б. *Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя*. Київ, 2006.

Hrushevs'kyi, M. S. Khronol'ohiia podii Galyts'ko-Volyns'koi litopysy. U: *Zapysky NTS*, t. 41. L'viv, 1901, s. 1–72. (In Ukrainian)

Грушевський, М. С. Хронологія подій Галицько-Волинської літописи. У: *Записки НТШ*, т. 41. Львів, 1901, с. 1–72.

Hrushevs'kyi, M. S. *Istoriia Ukrainy-Rusy*. U 11 t., 12 kn., t. 3. Kyiv, 1993. (In Ukrainian)

Грушевський, М. С. *Історія України-Руси*. У 11 т., 12 кн., т. 3. Київ, 1993.

Hrytsak, P. *Galyts'ko-Volyns'ka derzhava*. New York, 1958. (In Ukrainian)

Грицак, П. *Галицько-Волинська держава*. Нью-Йорк, 1958.

Kotliar, N. F. *Diplomatiia Iuzhnoi Rusi*. Sankt-Peterburg, 2003. (In Russian)

Котляр, Н. Ф. *Дипломатия Южной Руси*. Санкт-Петербург, 2003.

Kryp'iakevych, I. P. *Galyts'ko-Volyns'ke kniazivstvo*. 2-he vyd. L'viv, 1999. (In Ukrainian)

Крип'якевич, І. П. *Галицько-Волинське князівство*. 2-ге вид. Львів, 1999.

Levkovych, I. *Narys istorii Volyns'koi zemli (do 1914 roku)*. Winnipeg, 1953. (In Ukrainian)

Левкович, І. *Нарис історії Волинської землі (до 1914 року)*. Вінніпег, 1953.

Litopys rus'kyi: za Irats'kym spyskom. Per. z davn'orus'koi L. Ie. Makhnovets', O. V. Myshanych (vidp. red.). Kyiv, 1989. (In Ukrainian)

Літопис руський: за Іпатським списком. Пер. з давньоруської Л. С. Махновець, О. В. Мишанич (відп. ред.). Київ, 1989.

Matuzova, V. I. Tevtonskii orden vo vneshnei politike kniazia Daniila Galitskogo. V sb.: *Vostochnaia Evropa v istoricheskoi retrospektive: k 80-letiiu V. T. Pashuto*, T. N. Dzhakson i E. A. Mel'nikova (red.). Moskva, 1999, s. 145–152. (In Russian)

Матузова, В. И. Тевтонский орден во внешней политике князя Даниила Галицкого. В сб.: *Восточная Европа в исторической ретроспективе: к 80-летию В. Т. Пашуто*, Т. Н. Джаксон и Е. А. Мельникова (ред.). Москва, 1999, с. 145–152.

Matuzova, V. I., Nazarova, E. L. *Krestonostsy i Rus'. Konets XII v. – 1270 g. Teksty, perevod, kommentarii*. Moskva, 2002. (In Russian)

Магузова, В. И., Назарова, Е. Л. *Крестоносцы и Русь. Конец XII в. – 1270 г. Тексты, перевод, комментарий.* Москва, 2002.

Nagirnij, W. *Polityka zagraniczna księstw ziem Halickiej i Wołyńskiej w latach 1198(1199)–1264.* Prace Komisji wschodnioeuropejskiej PAU / pod red. A. A. Zięby. Kraków, 2011, vol. 12.

Parshyn, I. L. *Vektory polityky volodariv Halycy'ko-Volyns'koi Rusi (za materialamy naratyvnykh latynomovnykh dzherel XIII–XIV stolit').* Dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupeniu kandydata istorychnykh nauk. L'viv, 2014. (In Ukrainian)

Паршин, І. Л. *Вектори політики володарів Галицько-Волинської Русі (за матеріалами наративних латиномовних джерел XIII–XIV століть).* Дисертація на здобуття наукового ступеню кандидата історичних наук. Львів, 2014.

Rocznik Krasieńskich. A. Bielowski (ed.). In: *Monumenta Poloniae Historica*, vol. 3. Lwów, 1878, pp. 128–133.

Shchhaveleva, N. I. К історії второго нашествія монголо-татар на Польщу. In: *Vostochnaia Evropa v drevnosti i srednevekov'e.* L. V. Cherepnin (otv. red.). Moskva, 1978, s. 307–314. (In Russian)

Щавелева, Н. И. К истории второго нашествия монголо-татар на Польшу. В сб.: *Восточная Европа в древности и средневековье.* Л. В. Черепнин (отв. ред.). Москва, 1978, с. 307–314.

Strykovskiy, M. *Litopys pol's'kyi, lytovs'kyi, zhмudskiy i vsiiei Rusy.* R. Ivasiv, V. Peпа (per.), O. Kupchynskiy (vidp. red.). L'viv, 2011. (In Ukrainian)
Стрийковський, М. *Літопис польський, литовський, жмудський і всієї Русі.* Р. Івасів, В. Пепа (пер.), О. Купчинський (відп. ред.). Львів, 2011.

Tereshchenko, Iu. I. *Ukraina i ievropeis'kyi svit. Narys istorii vid utvorennia Starokyivs'koi derzhavy do kintsia XVI st.* Kyiv, 1996. (In Ukrainian)

Терещенко, Ю. І. *Україна і європейський світ. Нарис історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст.* Київ, 1996.

«*Velikaia khronika*» o Polshe, Rusi i ikh sosediakh XI–XIII vv. V. L. Yanin (red.), L. M. Popova (sost.), N. I. Shchhaveleva (vstup. st. i komment.). Moskva, 1987. (In Russian)

«Великая хроника» о Польше, Руси и их соседях XI–XIII вв. В. Л. Янин (ред.), Л. М. Попова (сост.), Н. И. Щавелева (вступ. ст. и коммент.). Москва, 1987.

Voitovych, L. V. *Halys 'ko-Volyns 'ki etyudy*. Bila Tserkva, 2011. (In Ukrainian)
Войтович, Л. В. *Галицько-Волинські етюди*. Біла Церква, 2011.

Voitovych, L. V. *Halych u politychnomu zhytti Ievropy XI–XIV stolit'*. L'viv, 2015. (In Ukrainian)
Войтович, Л. В. *Галич у політичному житті Європи XI–XIV століть*. Львів, 2015.

Włodarski, B. *Polska i Ruś: 1194–1340*. Warszawa, 1966.

Chuguj Taras Oleksiiovych

Candidate of Historical Science, Associate Professor

V. N. Karazin Kharkiv National University

6 Svobody Sq., 61022, Kharkiv, Ukraine

Email: chuguj-taras@ukr.net

ORCID: 0000-0002-4679-8543

KING DANYLO ROMANOVYCH IN RELATIONS BETWEEN RUS' AND POLAND, 1245–1264

The article explores several key questions of relations between Rus' and Poland after 1245, in the aftermath of the Romanids' success in the struggle for their father's inheritance. Some debated aspects of Danylo Romanovych's foreign policy and the specifics of relations between Rus', Poland, Lithuania and the Golden Horde are considered. The author concludes that Russo-Polish relations in this period were maintained with regularity. The Romanids' convincing victory in the battle of Yaroslav in 1245 resulted in Batu Khan's recognizing Prince Danylo as his myrnyk (in peace with him). This led to an alliance between Danylo Romanovych and the Hungarian king Béla IV. After that, relations were established with Boleslaw V the Chaste. As a result, Boleslaw V, Vladislaus of Opole, and Leszek the Black took part in the Czech campaign of Danylo and Vasyl'ko Romanovychs and Lev Danylovych in June-July 1253. It should be noted that the Polish factor played an important role in the coronation of Danylo Romanovych, which

was supported by Boleslaw V and Siemowit I of Masovia. The legend of "double coronation," which arose under the influence of M. Miechowski's misinterpretation of the text of Jan Długosz, where the original date of 1253 was corrected to 1246, is apocryphal. In the author's view, the probable date of the coronation is the second half of 1253. The Russo-Polish rapprochement resulted in the establishment of Danylo Romanovych's protection over the Masovian prince Siemowit I, who married Pereyaslava Danylivna. After that, the Romanids together with Siemowit I undertook successful military campaigns against the Yotvingians in the winter of 1248–1249, 1253–1254, and 1254–1255. In an agreement concluded between Danylo Romanovych, Siemowit I, and Burkhard von Hornhausen in late 1254, the Teutonic Order officially recognized the transfer of a third of the lands of the Yotvingians into the possession of the king of Rus' and prince of Masovia. The Mongolian factor also became important in Russo-Polish relations. Berke Khan sent his experienced general Burundai first against Lithuania, and at the end of 1259 against Poland. As King Danylo was in forced emigration, it was Vasyl'ko Romanovych and Lev Danylovyeh who had to provide military assistance to the Mongols. In this way, the Mongols were able to forestall the formation of an anti-Mongol coalition and restore control over the possessions of the Romanids themselves. After the return of King Danylo from emigration, a congress was held in Tarnawa in the autumn of 1262, which not only testified to the resolution of the Russo-Polish tensions, but also united the Rus' and Polish rulers in opposing Mindaugas of Lithuania and the Yotvingians.

Keywords: Rus', Poland, interstate relations, Danylo Romanovych, Vasyl'ko Romanovych, Bolesław V, Siemowit I.